बर्हिपुष्प पु॰ बर्हि बर्हिवत्क्रमिव पुष्पमस्य । मयूरपिच्छवत्ते बर्हिकुसुमादयोऽप्यत्र ।

बर्हिर्मुख पु॰ बर्हिर्वह्निर्मुखमस्य । देवे अमरः ।

बर्हिःशुक्रन पु॰ बर्हिः कुशः बलमस्य । वह्नौ अमरः ।

बर्हिषद् पु॰ ब॰व॰ बर्हिषि सीदति सद्-क्विप् मत्वम् । पितृगणभेदे पितृशब्दे दृश्यम् ।

बर्हिष्केश पु॰ बर्हिः केश इव यस्य । वह्नौ ।

बर्हिष्मत् त्रि॰ बर्हिरस्त्यस्य मतुप् । कुशयुक्ते स्त्रियां ङीप् ।

बर्हिष्य त्रि॰ बर्हिषि दत्तम् यत् । कुशे दत्ते पिण्डादौ ।

बर्हिष्ठ त्रि॰ बर्हिषि कुशे तिष्ठति स्था-क ७त॰ वा विसर्गलोपः मत्वम् । कुशस्थिते ।

बर्हिस् न॰ बर्ह-कर्मणि इसि । कुशे १यज्ञिये कुशे "बिर्होता सत्य बर्हिषि" सामाचिकम् । ११ "उपमूललूनं बर्हिः पितृणां पर्वसु लूनं देवानाम्" कौ॰त॰ । प्राचीनबर्हिःशब्दे दृश्यम् २दीप्तौ ३अग्नौ च "बर्हिषि रजतं न देवम्" श्रुतिः ।

बल जीवने, धान्यावरोधे च भ्वा॰पर॰सक॰सेट् । बलति । अबालीत् बेलतुः । ज्वलादि॰कर्त्तरि अ । बलः बालः ।

बल दाने वधे निरूपणे च भ्वा॰उभ॰सक॰सेट् । बलति-ते अबालीत् अबलिष्ट । बेलतुः बेले । [बलत् त ।

बल जीवने चु॰उभ॰अक॰सेट् मित् घटा॰ । बलयति-ते अबी-

बल निरूपणे चु॰आत्म॰सक॰सेट् । बालयते अबीबलत ।

बल न॰ बल-अच् । १सैन्ये २देहजे शामर्थ्ये ३स्थौल्ये ४गन्धरसे ५रूपे मेदि॰ ६शुक्रे हेमच॰ ७८देहे जटा॰ ८पल्लवे शब्दर॰ ९रक्ते च शब्दच॰ । १०बलयुक्ते त्रि॰ मेदि॰ ११काके १२बलदेवे अमरः । १३रूपवति शब्दच॰ । १४दैत्यभेदे पु॰ मेदि॰ । तत्र पारिभाषिकबलानि ब्रह्मवै॰पु॰ २५ अ॰ उक्तानि यथा

"क्षत्रियाणां बलं युद्धं व्यापारश्च बलं विशाम् । भिक्षाबलं भिक्षुकाणां शूद्राणां विप्रसेवनम् । हरौ भक्तिर्हरेर्दास्यं वैष्णवानां बलं हरिः । हिंसा बलं खलानाञ्च तपसा च तपस्विनाम् । बलं वेश्यस्य वेश्यानां योषितां यौवनं बलम् । बलं प्रतापो भूपानां बालानां रुदितं बलम् । सतां सत्यं बलं, मिथ्या बलं सेवासतां सदा । अनुगानामनुगमः स्वस्वामिनाञ्च सञ्चयः । विद्या बलं पण्डितानां वाणिज्यं वणिजां बलम् । शमदमकर्मशीलानां गाम्भीर्यं साहसं बलम् । धनं बलं च धनिनां शुचीनां शौचमेव च । बलं विवेकः शान्तानां दुःखिनां बलमेकता । गुणो बलं च गुणिनां चौराणां चौर्यमेव च । विप्रबलञ्च कापट्यमधर्मस्थिनां बलम् । हिंसा च हिंस्रजन्तूनां सतीनां पतिसेवनम् । वरणाद्यौ सुराणाञ्च शिष्याणां गुरुसेवनम् । बलं धर्मो गृहस्थानां भृत्यानां राजसेवनम् । बलं स्रवः स्रावकानां ब्रह्म च ब्रह्मचारिणाम् । यतीनाञ्च सदाचारो न्यायः सन्न्यासिनां बलम् । पापं बलं पातकिनां सुभक्तानां हरिर्बलम् । पुण्यं बलं पुण्यवतां प्रजानां नृपतिर्बलम् । फलं बलञ्च वृक्षाणां जलधीनां जलं बलम् । जलं बलञ्च मत्स्यानां मत्स्यानाञ्च जलं बलम् । शान्तिर्बलञ्च भूमानां विप्राणाञ्च विशेषतः" । "विद्याभिजनसित्राणि बुद्धिसत्त्वं धनानि च । तपःसहायवीर्याणि दैवञ्च दशमं बलम्" भा॰ शा॰ ।

वैद्यके सद्योबलकरपदार्थाः संदृष्टा दर्शिता यथा "सद्यो बलकरं क्षीरं माषाभ्यङ्गः सुभोजनम् । सद्यो बलकरं क्षीरं सर्पिश्च मांसमप्युत" । "धातूनां यत् परं तेजस्तत्खल्वोजस्तदेव बलमित्युच्यते" वैद्य॰ वायुदत्ते १५स्कन्दातुचरभेदे पु॰ । "बलञ्चातिबलञ्चैव महाबलो महाबलौ" भा॰ श॰ २५।३६ अ॰ । असुरभेदश्च इन्द्रेण हतः इन्द्रपर्य्याये बलारातिशब्ददर्शनात् देवीपु॰ ४७अ॰ तु स विष्णुना हतः "तदा दत्ता तनुस्तेन दानवेन महात्मना । विष्णुनापि स्वचक्रेण शिरस्यभिहतो बलः । प्राकृतं देहसंत्यक्त्वा दिव्यकायस्त्वभूत्तदा । तस्यावयवसंजाता बल्लाद्या रत्नजातयः । लोचने सुर तेजांसि पद्मरागाणि चाभवन् । विष्णुपादप्रदानेन कायो रत्नाकरोऽभवत्" । [अमरः । अन्त्यस्यवादिरयमिति स्वामी ।

बलक्ष प्र॰बलं जायत्यस्यात् चे-क ।१शुक्लवर्णे । २तद्वति त्रि॰ ।

बलज न॰ बलात् जायते जन-ड । १क्षेत्रे २पुरद्वार ३अस्थे ४युद्धे च । ५बलजाते त्रि॰ मेदि॰ । ६वरयोषायां ७यूथिकायां च स्त्री मेदि॰ ।

बलद पु॰ बलं ददाति दा-क । "पौष्टिके बलदः स्मृतः" १ पौष्टिकक्रमाङ्के वह्निभेदे । २ अश्वगन्धायां स्त्री । राजनि॰ ३बलदातरि त्रि॰ । ४जीवके पु॰ राजनि॰ ।

बलदीनता स्त्री ३त॰ । ग्लानौ हेमच॰ ।

बलदेव पु॰ बलेन दीव्यति दिव-अच् बलोद्रिक्तो देवो वा शाक॰त॰ । १बलरामे "बलदेवो बलोद्रेकात्" ब्रह्मवै॰ ज॰ख॰ ४१ अ॰ । २लायमाणौषधौ स्त्री अमरः । ३वायौ पु॰ मेदि॰ ।